

23.1.2019

108/01.02/2019

Jakelussa mainitut

**LAUSUNTOPYYNTÖ KOSKIEN LUONNOSTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI PÄIVITTÄISTAVARA-
KAUPPALVELUIDEN TUKEMISESTA MONIPALVELUKESKUKSINA HARVAAN ASUTUILLA MAASEUTU-
ALUEILLA VUOSINA 2019-2020**

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoanne liitteenä olevasta luonnoksesta.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 8.2.2019 ensisijaisesti sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo@mmm.fi tai kirjeitse osoitteeseen maa- ja metsätalousministeriö, PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO. Sähköiset lausunnot tulee toimittaa pdf-, Word- tai rtf -tallennusmuodossa.

Tämä lausuntopyyntö on lähetetty vain sähköisenä.

Lisätietoja antavat neuvotteleva virkamies Christell Åström, puh. 0295 16 2030, christell.astrom@mmm.fi ja hallitussihteeri Sara Vanttinen, puh. 02951 62065, sara.vanttinen@mmm.fi.

Osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Hallitussihteeri

Sara Vanttinen

LIITTEET:

luonnos valtioneuvoston asetukseksi päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019-2020

perustelumuiistioluonnos

Ministeriön lausuntopyynnöt liitteineen löytyvät MMM:n internet-sivustolta <http://mmm.fi/lausunnolla>

JAKELU

valtiovarainministeriö
oikeusministeriö
työ- ja elinkeinoministeriö
oikeuskanslerinvirasto
Ruokavirasto
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Pellervon taloustutkimus PTT ry
Päivittäistavarakauppa PTY ry
Kaupan liitto ry
Suomen yrittäjät ry
Harvaan asutun maaseudun verkosto (HAMA)
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK) ry
ELY-keskukset

Allekirjoitettu lausuntopyyntö on maa- ja metsätalousministeriön arkistossa.

Valtioneuvoston asetus

päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019—2020

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla:

1 §

Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan valtionavustuslain (688/2001) 5 §:n 2 momentin mukaisena yleisavustuksena myönnettävään päivittäistavarakauppapalveluiden tukeen monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla.

Valtionavustuksesta on lisäksi voimassa mitä valtionavustuslaissa on säädetty.

Tukeen sovelletaan myös, mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja (*SGEI*) tuottaville yrityksille myönnettävän vähämerkityksisen tuen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuvaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 360/2012 (*SGEI de minimis*) säädetään.

2 §

Avustuksen tarkoitus

Päivittäistavarakauppojen tuen tarkoituksena on turvata ja tarjota kannuste päivittäistavarakauppapalveluiden tuottamiselle ja saatavuudelle harvaan asutulla maaseutualueella ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta.

3 §

Valtionapuviranomainen

Valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena toimii Ruokavirasto.

4 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan

1) *harvaan asutulla maaseutualueella* harvaan asuttua maantieteellistä aluetta, joka perustuu Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään paikkatietopohjaiseen Kaupunki-maaseutu-luokitukseen (YKR).

2) *päivittäistavarakaupalla* päivittäistavaroiden koko valikoimaa myyvää, pääasiassa itsepalveluperiaatteella toimivaa myymälää.

5 §

Avustuksen yleiset ehdot

Avustusta voidaan myöntää sellaiselle harvaan asutulla maaseutualueella sijaitsevalle päivittäistavarakaupalle

- 1) joka toimii ympäri vuoden ja
- 2) jonka päivittäistavaroiden myynti on vähemmän kuin kaksi miljoonaa euroa vuodessa ja
- 3) jonka etäisyys lähimpään toiseen päivittäistavarakauppaan on vähintään 7,5 kilometriä tai se on muuten vaikeasti saavutettavissa ja
- 4) jonka päivittäistavaravalikoima on monipuolinen, millä tarkoitetaan vähintään 500 päivittäistavaran valikoimaa.

Avustuksen myöntämisen ehtona on hakijan sitoutuminen 6 §:n mukaiseen palveluntarjontaa koskevan velvoitteen hoitamiseen. Palveluvelvoite alkaa samanaikaisesti avustettavan toiminnan kanssa. Avustusta voidaan maksaa vain palveluvelvoitteen ajalta. Avustettavan päivittäistavarakaupan toiminnan tulee olla avustuksen saajan itse harjoittamaa.

Avustusta ei myönnetä huoltamoiden yhteydessä oleville myymälöille eikä myymäläautoille.

Avustusta ei myönnetä komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 1 artiklan 2. h) kohdan mukaisesti vaikeuksissa olevalle yritykselle.

6 §

Avustettavaa palveluntarjontaa koskeva velvoite

Avustuksen saaja sitoutuu tarjoamaan päivittäistavarakauppapalvelua. Lisäksi avustuksen saajan tulee sitoutua tarjoamaan vähintään kahta muuta kaupallista palvelukokonaisuutta, joita ovat seuraavat palvelut:

- 1) postipalvelu;
- 2) käteisnostopalvelu;
- 3) apteekkipalvelu;
- 4) polttoainejakelupalvelu.

Avustuksen saaja sitoutuu edellä 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteen mukaisten palveluiden tarjoamiseen kahden vuoden ajan.

7 §

Avustuskelpoiset kustannukset

Avustusta voidaan myöntää 6 §:ssä määritellyn palveluvelvoitteen mukaisesta toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Hyväksyttävänä kustannuksina otetaan huomioon kaikki 6 §:n mukaiseen velvoitteeseen sisältyvästä toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Avustusta ei saa käyttää muihin tarkoituksiin.

8 §

Avustuksen määrä

Avustusta voidaan myöntää enintään 15 000 euroa hakijaa kohden vuosittain.

Avustuksen määrä on enintään 50 % edellä 7 §:ssä aiheutuvista avustuskelpoisista kustannuksista.

9 §

Avustuksen hakeminen

Avustusta haetaan Ruokavirastolta.

Ruokavirasto päättää palveluvelvoitteen ja avustuksen hakemiselle asetettavasta määräajasta. Hakemus tulee tehdä Ruokaviraston vahvistamalle lomakkeelle. Hakemuksen tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot:

1) SGEI de minimis-tuen mukaisen julkisen palveluvelvoitteen ja muiden palvelujen tuottamisesta syntyneet menot ja tulot eriteltynä toisistaan kirjanpidollisesti, jos avustuksen hakijalla on myös muuta kaupallista toimintaa

2) tiedot, joilla varmennetaan, että avustusta hakeva taloudellista toimintaa harjoittava yritys täyttää 5 §:n 1—4 kohdissa määritellyt päivittäistavara-kaupan kriteerit

3) tiedot joiden nojalla voidaan todentaa, että hakija ei ole asetuksen (EU) N:o 360/2012 mukainen taloudellisissa vaikeuksissa oleva yritys

4) tiedot, joiden nojalla voidaan todentaa hakijan mahdolliset muut asetuksen (EU) N:o 360/2012 tai muiden vähämerkityksisestä tuesta annettujen asetusten nojalla asianomaisen verovuoden ja kahden sitä edeltävän verovuoden aikana saadut vähämerkityksiset tuet

5) tiedot, joiden nojalla voidaan todentaa avustuksen hakijan viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase.

6) asiakirjat joilla voidaan todentaa 6 §:n mukaisten luvanvaraisten kaupallisten palveluiden osalta lupien voimassaolo tai lupahakemusten vireilläolo.

10 §

Avustuksen maksaminen

Avustus maksetaan yhdessä erässä ennakkona. Jos avustus on myönnetty sellaisen 6 §:n 1 momentin 1—4 mukaisen toiminnan johdosta, jota avustuksen saaja on aloittamassa ja toiminta edellyttää viranomaisen myöntämän luvan, ennako voidaan maksaa, kun avustuksen saaja toimittaa saamansa luvan Ruokavirastolle kuuden kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä.

11 §

Selvitys avustuksen käytöstä

Avustuksen saajan on vuosittain toimitettava Ruokavirastolle selvitys avustuksen käytöstä ja toteutuneista kustannuksista avustuspäätöksessä määritellyyn päivämäärään mennessä. Selvitykseen on liitettävä myös avustuksen saajan viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase.

Avustuksen saajan on eriteltävä palveluvelvoitteen mukaisen palvelun ja muiden kaupallisten palveluiden tuottamisesta syntyneet menot ja tulot kirjanpidossaan.

12 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 2019 ja on voimassa 31.12.2020 asti kuitenkin siten, että avustusta voidaan maksaa 30.6.2021 saakka komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 siirtymäsäännöksiä koskevan 4 artiklan mukaisesti.

Helsingissä päivänä kuuta 2019

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

Hallitussihteeri Sara Vättinen

VALTIONEUVOSTON ASETUS PÄIVITTÄISTAVARAKAUPPALVELUIDEN TUKEMISESTA MONIPALVELUKESKUKSINA HARVAAN ASUTUILLA MAASEUTUALUEILLA VUOSINA 2019-2020

1 Pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetus päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019-2020.

Kokeiluluonteisen avustuksen tarkoituksena on kehittää päivittäistavarakaupan roolia maaseudun monipalvelukeskuksena harvaan asutuilla alueilla sekä varmistaa ja luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden ja yritysten tarvitsemien peruspalveluiden pysymiselle lähellä alueen asukkaita. Ehtona valtion myöntämälle avustukselle olisi avustuksen saajan sitoutuminen määräajaksi komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 mukaiseen palveluveloitteeseen.

Palveluveloitteeseen sisältyisi päivittäistavarakauppapalvelun lisäksi vähintään kaksi muuta kaupallista palvelukokonaisuutta, joiksi katsottaisiin posti-, käteisnosto-, apteekki- tai polttoainejakelupalvelu, ja joita avustuksen saaja sitoutuisi tarjoamaan kahden vuoden ajan. Avustuksen myöntämisen yleisenä ehtona olisi lisäksi muun muassa, että hakija täyttäisi asetuksessa tarkemmin määritellyt, harvaan asutulla maaseutualueella sijaitsevan päivittäistavarakaupan toiminnan luonnetta ja laatua määrittävät, kriteerit. Lisäksi edellytettäisiin muun muassa, että avustettava päivittäistavarakaupan toiminta olisi avustuksen saajan itse harjoittamaa. Avustusta myönnettäisiin palveluveloitteen mukaisesta toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset päivittäistavarakauppapalveluiden toiminnasta monipalvelukeskuksina harvaan asutuille maaseutualueille osoitettavan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä. Avustuksen hallinnointi on tarkoitus pitää kevyenä ottaen huomioon tuen kokeiluluonteisuus ja määräaikaisuus.

Asetus ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella (688/2001) 8 §:n nojalla.

Asetus tulisi voimaan 1.x.2019.

2 Tausta

2.1 Kyläkauppojen merkitys harvaan asutuilla maaseutualueilla

Kyläkaupat ovat keskeisessä asemassa Suomen maaseudun asuttuna pysymisen ja harvaan asutun maaseudun asuttuna pitämisen kannalta sekä yleisesti myös maaseudulla kausiluontoisesti asuvien ja matkustavien kannalta monipaikkaisuuden lisääntyessä. Kyläkauppojen määrä on Suomessa kuitenkin vähentynyt viime vuosina useasta syystä. Suomessa ei ole tällä hetkellä kyläkauppoja koskevaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Harvaan asutun maaseudun väestön vähenemisen lisäksi kyläkauppojen asiakasmääriä pienentäviä syitä ovat muun muassa yleinen kaupan keskittyminen ja työssäkäyntialueiden laajentuminen sekä kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen. Kyläkauppojen liikevaihto on myös laskenut tasaisesti viime vuosina. Liikevaihdon laskua selittävät elintarvikkeiden hintojen lasku, myynnin siirtyminen kyläkaupoilta suurempiin marketteihin, jotka pysyvät toimimaan kustannustehokkaammin kuin kyläkaupat, ja kaupungistuminen, joka vähentää asukasmäärää kyläkauppojen markkina-alueella. Harvaan asutulla maaseudulla etäisyydet ovat pitkiä, väestö vähenee ja ikääntyy samalla kun keskittämiskehityksen myötä palvelut loittonevat yhä kauemmas taajama-alueiden ulkopuolella asuvien kuntalaisten ulottuvilta. Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla on alueita, joilla kilpailu ei toimi, vaan palveluiden järjestämiseksi on mietittävä muita tapoja. Maaseudun oloissa on tehtävä myös ero palvelun saatavuuden ja saavutettavuuden välillä; mikäli palvelu on tarjolla toimivilla markkinoilla, mutta sitä tarvitsevien ulottumattomissa, palvelua ei todellisuudessa ole. Lisäksi maaseudun väestömäärä ja samalla pal-

veluiden käyttäjien määrä kuitenkin vaihtelee voimakkaasti vuodenajan ja viikonpäivien mukaan. Etenkin kesäisin ja viikonloppuisin, mutta talviasuttavien vapaa-ajanasuntojen ja kehittyvien etätömahdollisuuksien myötä muinakin aikoina, maaseudulla on todellisuudessa huomattavasti enemmän ihmisiä kuin asuinkuntaan perustuvasta tilastoinnista käy ilmi.

Luonnonvarakeskus laati joulukuussa 2018 *Kyläkaupat monipalvelukeskuksena-kokeiluhanke: markkinakartotus* (Ovaska) nimisen selvityksen jolla kartoitettiin kyläkauppojen nykytilannetta ja selvitettiin niiden palveluntarjontaa sekä päivittäistavaroiden että muiden palveluiden, eli käteisnosto-, posti-, apteekki- ja polttoainejakelupalveluiden osalta. Selvityksen mukaan kyläkaupat vähenevät nopeaa vauhtia koko maassa; vuodesta 2002 vuoteen 2015 noin 60 % kyläkaupoista on lopettanut toimintansa. Kaupat ovat pieniä ja usein ainoita kaupallisen palvelun tuottajia alueellaan. Pellervon taloustutkimuksen vuonna 2017 laatiman kyläkauppaselvityksen (Vuori, Arovuori, Busk, Kekäläinen, Pämppi, Rinta-Kiikka, Yrjölä) mukaan kyläkauppoja on jäljellä enää noin 220 ja niiden määrä vähenee lähes 30 myymälän verran vuosittain. Harvaan asutulla maaseudulla kyläkauppoja oli selvityksen mukaan jäljellä enää 103.

Kokonaisuutena kyläkauppojen kannattavuus on Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan matala ja etenkin liikevaihdon lasku heikentää entisestään toimintaedellytyksiä. Tästä syystä kyläkauppojen tarjoamat päivittäistavarakauppaa täydentävät muut palvelut voivat selvityksen mukaan olla merkittävässä roolissa kyläkauppojen toiminnan jatkumisen kannalta. Selvityksen perusteella kyläkaupat ovat etenkin harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden näkökulmasta tarkasteltuna yhä enemmän maaseudun palvelukeskuksia, joilla on päivittäistavarakaupan lisäksi monipuolisesti niin yksityisiä kuin julkisia palveluita valikoimassaan. Kyläkauppojen rooli onkin muuttumassa pienistä päivittäistavarakaupoista monipuolisiksi palveluntarjoajiksi, mutta edellä kuvattujen mm. rakenteellisten, hallinnollisten ja lainsäädännöllisten tekijöiden johdosta aiheutuneet muutokset toimintaympäristössä vaikeuttavat palveluntarjoajien toimintaedellytyksiä markkinoilla. Koska erityisesti harvaan asutulla maaseudulla on alueita, joilla kilpailu ei toimi edellä mainituista toimintaympäristön muutoksista johtuen, mutta väestö ikääntyy ja harvenee sekä toisaalta vaihtelee lukumäärällisesti samalla voimakkaasti mm. vuodenaikojen mukaan, kyläkauppojen toiminta monipuolisina palveluntarjoajina korostuu näillä alueilla kansalaisille tärkeänä ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävänä palveluna.

Edellä kuvatun yleisen kehityssuunnan johdosta on kuitenkin selvää, että kuvatun kaltaisia palveluja ei markkinaehtoisesti tarjota tai pystytä tulevaisuudessa tarjoamaan tyydyttävällä tavalla harvaan asutulla maaseudulla, joten julkisen sektorin myöntämän taloudellisen tuen tarve näiden palveluiden saatavuuden turvaamiseksi näillä alueilla on ilmeinen. Näistä lähtökohdista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella tukitoimenpiteestä, jolla turvattaisiin ja luotaisiin edellytyksiä päivittäistavarakauppapalveluiden toiminnalle monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla.

2.2 Ruotsi

Ruotsissa päivittäistavarakauppojen komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 mukainen, nk. SGEI de minimis -tuki peruspalveluiden järjestämistä varten on otettu käyttöön vuonna 2016. Tuen tarkoituksena on säilyttää kansalaisten mahdollisuus saada peruspalveluita, joiksi luetaan päivittäistavarat, polttoaine, apteekkituotteet sekä posti- ja maksupalvelut. Palveluiden saatavuus on riittävällä tasolla, kun palvelut toimivat kansalaisten ja yritysten arkipäivässä tyydyttävällä tavalla. Tuella on pyritty palveluiden saatavuuden turvaamisen ohella parantamaan harvaan asutun maaseudun yritysten toimintamahdollisuuksia. Ruotsin hallitus on alun perin varannut tukeen 35 miljoonaa kruunua (n. 3,6 miljoonaa euroa) vuodessa ajanjaksolle 2016-2019. Ruotsin kokemusten mukaan tuesta on ollut hyötyä ja sitä aiotaan jatkaa tulevaisuudessa jopa pysyvänä tukena. Tuki on tuonut varmuutta liiketoiminnan jatkamiseen ja edesauttanut investointeja muuhunkin toimintaan. Tuen taso Ruotsissa on nykyisellään noin 32 000 euroa päivittäistavarakauppaa kohden vuositasolla (Tillväxtverket 2018).

2.3 TAE 2019 mukainen määräraha tukitoimenpiteelle

Valtion talousarviossa vuodelle 2019 myönnettiin momentille 30.10.63 1 miljoona euroa kyläkaupat monipalvelukeskuksina -kokeiluhankkeen tukemiseen kolmen vuoden siirtomäärärahana. Tällä esityksellä on tarkoitus toimeenpanna talousarvion kyseinen kirjaus.

3 Valtion tukea koskeva lainsäädäntö

3.1 Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksiä koskevat periaatteet määritellään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107–109 artikloissa. Artiklan 107 kohdan 1 mukaan lähtökohtaisesti jäsenvaltion myöntämä tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtioneuvoston päätökset koskevat toimenpiteitä, joissa julkinen sektori myöntää yrityksille tukea tai muuta etua.

EU:n valtioneuvoston päätöksissä sallitaan kuitenkin avustuksen myöntäminen tarkoitukseen, joka koskee yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (Services of General Economic Interest - SGEI). Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvillä palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden saatavuuden kansalaisille viranomaisen haluaa turvata kaikissa olosuhteissa. Kyseessä on oltava viranomaisen arvion mukaan kansalaisille tärkeä tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävä palvelu. SGEI-sääntelyn soveltaminen edellyttää puutteen havaitsemista markkinoiden toiminnassa, mikä tarkoittaa, että palvelua ei markkinaehtoisesti tarjota tai pystytä tulevaisuudessa tarjoamaan tyydyttävällä tavalla. Tällöin viranomaisen voi ryhtyä toimenpiteisiin palvelun saatavuuden turvaamiseksi antamalla yritykselle julkisen palvelun velvoitteen. EU:n jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta sen suhteen, mitä ne pitävät yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvinä palveluina. Komissio voi asettaa kyseenalaiseksi sen, miten jäsenvaltio on määritellyt yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut ainoastaan, jos kyse on ilmeisestä virheestä.

Komission asetus (EU) N:o 360/2012 sisältää erityiset vähämerkityksistä tukea koskevat säännöt, joita sovelletaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaviin yrityksiin. Asetuksen mukaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään tukeen ei sovelleta SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta komissiolle, edellyttäen muun muassa, että yhdelle tällaisia palveluja tuottavalle yritykselle myönnettävän tuen kokonaismäärä ei ole enemmän kuin 500 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana ja että kyseessä on ns. läpinäkyvä tuki, jonka osalta on mahdollista laskea etukäteen tarkka bruttoavustusekvivalentti tarvitsematta tehdä riskinarviointia.

Esitetyn avustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi muun muassa avustuksen saajan sitoutuminen määräajaksi komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 mukaiseen, asetuksessa tarkemmin määriteltyyn palveluvelvoitteen. Lisäksi hakijakohtaisen avustuksen enimmäismäärän rajaksi säädettäisiin 15 000 euroa.

3.2 Kansallinen lainsäädäntö

Suomessa valtioneuvostonlaki on harkinnanvaraisia valtioneuvostuksia koskeva yleislaki. Valtioneuvostonlaissa säädetään avustuksen myöntämisen perusteista ja yleisistä edellytyksistä sekä myöntämisen ja maksamisen muodoista, menettelyistä, käytöstä, käytön valvonnasta ja tarkastuksista. Laissa säädetään valtioneuvostuksen hakijan ja saajan oikeuksien ja velvoitteiden perusteista. Laissa säädetään myös viranomaisten tietojensaanti-oikeuksista. Valtioneuvostonlaissa säädetään myös valtioneuvostuksen lajeista. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Harvaan asutulla maaseudulla sijaitsevan päivittäistavarakauppapalvelun tukemisesta monipalvelukeskuksena osalta kyse on valtioneuvostonlain 5 §:n 2 momentin mukaisena yleisavustuksena myönnettävästä avustuksesta, joka myönnetään avustuksen saajan toimintaan yleisesti. Valtioneuvostonlain 8 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtioneuvostuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 Asetusehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esitettyllä tukitoimenpiteellä on tavoitteena turvata ja tarjota kannuste päivittäistavarakauppapalveluiden tuottamiselle ja saatavuudelle harvaan asutulla maaseutualueella ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta. Tavoitteena on myös, että avustus luo edellytyksiä harvaan asutun alueen eri palveluiden yhteen-

sovittamiseksi. Tarkoituksena on lisäksi kehittää päivittäistavarakaupan roolia maaseudun monipalvelukeskuseksi harvaan asutulla maaseutualueella sekä varmistaa ja luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden ja yritysten tarvitsemien peruspalveluiden pysymiselle lähellä alueen asukkaita.

Valtion tuki myönnettäisiin ns. SGEI de minimis-tuen muodossa eli korvauksena yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palveluiden tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia vastaan. Tällöin tukeen sovellettaisiin komission asetusta (EU) N:o 360/2012 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja (SGEI) tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen (de minimis) tukeen. Koska kyse on vähämerkityksisestä tuesta, tukitoimenpidettä ei tarvitse ennakkoilmoittaa komissiolle eikä siitä tarvitse myöskään jälkikäteen raportoida komissiolle.

Valtion tuen myöntäminen SGEI de minimis-tukena edellyttää tukimenettelyä koskevan valtioneuvoston asetuksen antamista, koska komission SGEI de minimis-asetuksen mukaista julkista palveluvelvoitetta ei ole mahdollista antaa suoraan valtionavustuslain nojalla, vaan valtionavustuslain 8 §:n mukaisesti tarkemmista ehdoista ja edellytyksistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetulla valtioneuvoston asetuksella luodaan kriteerit ja säädöspohja päivittäistavara-kauppojen tarjoamalle monipalvelukeskustoiminnan tukemiseen kohdistuvalle avustukselle. Ehdotetulla asetuksella on tarkoitus antaa tarkemmat säännökset mm. päivittäistavara-kauppojen monipalvelukeskustoiminnan tukemisen tarkoituksesta, myöntämisperusteista sekä hakijoilta vaadittavista selvityksistä.

Tukijärjestelmä olisi määräaikainen. Tuen vaikutuksia seurattaisiin ja niistä tehtäisiin selvitys, jonka pohjalta arvioitaisiin tukijärjestelmän jatkoa.

5 Asetusehdotuksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei ole itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia, koska tukitarkoitukseen arvioitu määräraha on määritelty valtion talousarviossa vuodelle 2019 momentilla 30.10.63. Kolmen vuoden siirtomäärärahan suuruus on 1 miljoona euroa.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tuen avulla turvattaisiin ja tarjottaisiin kannuste päivittäistavara-kauppalveluiden tuottamiselle ja saatavuudelle harvaan asutulla maaseutualueella ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta. Avustuksella luotaisiin myös edellytyksiä harvaan asutun alueen eri palveluiden yhteensovittamiseksi. Tuen avulla päivittäistavara-kaupan roolia olisi myös mahdollista kehittää maaseudun monipalvelukeskukseksi harvaan asutulla maaseutualueella sekä varmistaa ja luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden ja yritysten tarvitsemien peruspalveluiden pysymiselle lähellä alueen asukkaita.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Ruokaviraston rooli toimeenpanevana viranomaisena. Avustuksen haku toteutettaisiin ensisijaisesti sähköisesti ja esitetyn määrärahan puitteissa.

6 Asian valmistelu ja lausunnot

Asia on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, oikeuskanslerinvirastolta, kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Pellervon taloustutkimus PTT ry:ltä, Päivittäistavara-kauppa PTY ry:ltä, Ruokavirastolta, Kaupan liitto ry, muita?

Lausunnoissa

Lausuntokierroksen perusteella saatujen lausuntojen johdosta esityksen

Yritystukineuvottelukunnan lausunto

7 Asetusehdotuksen sisältö

Valtioneuvoston asetus päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019-2020

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että avustus, jolla tuettaisiin päivittäistavara-kauppojen toimintaa monipalvelukeskuksina, myönnettäisiin valtionavustuslain (688/2001) 5 §:n 2 momentin mukaisena yleisavustuksena.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että avustuksesta on lisäksi voimassa mitä valtionavustuslaissa on säädetty.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että tukeen sovellettaisiin myös mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja (SGEI) tuottaville yrityksille myönnettävän vähämerkityksisen tuen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuvaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 360/2012 (SGEI de minimis) säädetään.

2 § Avustuksen tarkoitus. Pykälässä määriteltäisiin, että avustuksen tarkoituksena on turvata ja tarjota kannuste päivittäistavarakauppapalveluiden tuottamiselle ja saatavuudelle harvaan asutuilla maaseutualueilla ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta. Tavoitteena on myös, että avustus luo edellytyksiä harvaan asutun alueen eri palveluiden yhteensovittamiseksi. Tavoitteena on lisäksi turvata tietty perustaso kaupallisille palveluille maaseutualueilla sekä tukea alueiden elinvoimaisuutta maan eri osissa.

3 § Valtionapuviranomainen. Pykälässä säädettäisiin, että tämän asetuksen mukaisena toimivaltaisena valtionapuviranomaisena toimii Ruokavirasto.

4 § Määritelmät. Pykälän momentin 1 kohdassa määriteltäisiin asetuksen soveltamisalalla tarkoitettu harvaan asuttu maaseutualue. Määritelmän mukaisesti harvaan asutulla maaseutualueella tarkoitettaisiin harvaan asuttua maantieteellistä alueluokkaa, joka perustuu Suomen ympäristökeskuksen laatimaan ja ylläpitämään, 12.11.2013 alkaen sovellettuun paikkatietopohjaiseen kaupunki-maaseutu-luokitukseen. Paikkatietoineistona kaupunki-maaseutu -luokitus on vapaasti ladattavana sähköisesti Suomen ympäristökeskuksen Avoin tieto -palvelussa. Aineisto on myös katseltavissa sähköisesti Liiteri-tietopalvelussa ja ympäristökarttapalvelu Karpalossa. Kaupunki-maaseutuluokituksen mukaan harvaan asutulla maaseutualueella tarkoitetaan väestömäärältään harvaan asuttua aluetta, joka on paikalliselta elinkeinorakenteeltaan yksipuolista ja jossa toiminnoiltaan monipuolisia keskittymiä ei ole tai ne ovat pieniä ja sijaitsevat etäällä toisistaan. Luokituksen mukaan harvaan asutut maaseutualueet sijaitsevat lähtökohtaisesti kaukana isoista keskuksista ja yleisin maankäyttöluokka tällaisilla alueilla on metsä tai suo. Lisäksi tällaisten alueiden asutusrakenne on luokituksen mukaan hajanaista, taajamia on harvassa ja niiden välillä saattaa olla laajoja asumattomia alueita.

Pykälän momentin 2 kohdassa määriteltäisiin asetuksen soveltamisalalla tarkoitetuksi päivittäistavara-kaupaksi yleensä päivittäistavaroiden valikoimaa myyvää, pääasiassa itsepalveluperiaatteella toimivaa myymälää.

5 § Avustuksen yleiset ehdot. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, että avustusta voidaan myöntää sellaiselle harvaan asutulla maaseutualueella sijaitsevalle päivittäistavara-kaupalle 1) joka toimii ympäri vuoden ja 2) jonka päivittäistavaroiden myynti on vähemmän kuin kaksi miljoonaa euroa vuodessa ja 3) jonka etäisyys lähimpään

toiseen päivittäistavarakauppaan on vähintään 7,5 kilometriä tai se on muuten vaikeasti saavutettavissa ja 4) jonka päivittäistavaravalikoima on monipuolinen käsittäen vähintään 500 päivittäistavaran valikoiman.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että avustuksen myöntämisen ehtona on hakijan sitoutuminen 6 §:n mukaiseen palveluntarjontaa koskevan velvoitteen hoitamiseen. Momentin mukaan palveluvelvoite alkaisi samanaikaisesti avustettavan toiminnan kanssa ja avustusta voitaisiin maksaa ainoastaan palveluvelvoitteen ajalta. Lisäksi avustettavan päivittäistavarakaupan toiminnan tulisi olla nimenomaisesti avustuksen saajan itse harjoittamaa.

Pykälän 3 momentilla rajattaisiin mahdolliset avustuksen saajat siten, että avustusta ei myönnettäisi huoltamoiden yhteydessä oleville myymälöille eikä myymäläautoille.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin nimenomaisesti, että avustusta ei voida myöntää komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 1 artiklan 2. h) kohdan mukaisesti vaikeuksissa olevalle yritykselle, koska asetuksen kohdan mukaan tällaisille yrityksille myönnettyyn tukeen ei sovelleta kyseessä olevaa komission asetusta. Vaikeuksissa olevana yrityksenä pidetään Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksessä yleisesti ottaen yritystä, jonka toiminnan katsotaan loppuvan lähes varmasti lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä ilman viranomaisten tukitoimia. Unionin valtioneuvoston päätöksessä on määritelty yksityiskohtaiset kriteerit, joiden nojalla yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa. Kriteerit on esitetty komission tiedonannossa suuntaviivoista valtiontuesta rahoitusalan ulkopuolisten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen (2014/C 249/01) jaksossa 2.2 sekä vuosina 2014–2020 sovellettavan, nk. valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) N:o 651/2014) 2 artiklan 18 kohdassa. Kriteerit perustuvat yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin.

6 § Avustettavaa palveluntarjontaa koskeva velvoite. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin avustettavan palveluvelvoitteen sisältö, jonka mukaisesti avustuksen saaja sitoutuu tarjoamaan päivittäistavarakauppapalvelua. Lisäksi avustuksen saajan tulee sitoutua tarjoamaan vähintään kahta muuta kaupallista palvelukokonaisuutta, joita ovat seuraavat palvelut: postipalvelu, käteisnostopalvelu, apteekkipalvelu ja polttoainejakelupalvelu.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin 1 momentissa tarkoitetun palveluvelvoitteen kesto, joka olisi kaksi vuotta.

7 § Avustuskelpoiset kustannukset. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää 6 §:ssä määritellyn palveluvelvoitteen mukaisesta toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että hyväksyttävinä kustannuksina otetaan huomioon kaikki 6 §:n mukaiseen velvoitteeseen sisältyvästä toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Avustusta ei saisi käyttää muihin tarkoituksiin.

8 § Avustuksen määrä. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää enintään 15 000 euroa hakijaa kohden vuosittain.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin avustuksen enimmäismääräksi 50 % edellä 7 §:ssä aiheutuvista avustuskelpoisista kustannuksista. Enimmäismäärä määriteltäisiin edellä kuvatun mukaisesti ottaen huomioon avustuksen kokeiluluonteisuus ja avustuksen hallinnointiin liittyvät yksinkertaisuuden tavoitteet suhteessa jaettavan avustuksen kokonaismäärärahaan ja avustuksen hakijakohtaiseen enimmäismäärään.

9 § Avustuksen hakeminen. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta haettaisiin asetuksen mukaiselta toimivaltaiselta valtionapuviranomaiselta eli Ruokavirastolta.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto päättäisi palveluvelvoitteen ja avustuksen hakemiselle asetettavasta määräajasta.

Pykälän 3 momentin mukaan hakemus tulisi tehdä Ruokaviraston vahvistamalle lomakkeelle. Hakemuksen tulisi sisältää vähintään seuraavat tiedot:

1) SGEI de minimis-tuen mukaisen julkisen palveluvelvoitteen ja muiden palvelujen tuottamisesta syntyneet menot ja tulot eriteltynä toisistaan kirjanpidollisesti, jos avustuksen hakijalla on myös muuta kaupallista toimintaa

2) tiedot, joilla varmennetaan, että avustusta hakeva taloudellista toimintaa harjoittava yritys täyttää 5 §:n 1-4 kohdissa päivittäistavarakaupan harjoittajalle määritellyt kriteerit

3) tiedot joiden nojalla voidaan todentaa, että hakija ei ole asetuksen (EU) N:o 360/2012 1 artiklan 2. h) kohdan mukaisesti vaikeuksissa oleva yritys

4) tiedot, joiden nojalla voidaan todentaa hakijan mahdolliset muut asetuksen (EU) N:o 360/2012 tai muiden vähämerkityksisestä tuesta annettujen asetusten nojalla asianomaisen verovuoden ja kahden sitä edeltävän verovuoden aikana saadut vähämerkityksiset tuet

5) tiedot, joiden nojalla voidaan todentaa avustuksen hakijan viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase

6) asiakirjat joilla voidaan todentaa 6 §:n 1 momentin 1-4 kohdan mukaisten luvanvaraisten kaupallisten palveluiden osalta lupien voimassaolo tai lupahakemusten vireilläolo

10 § Avustuksen maksaminen. Pykälän momentin mukaan avustus maksettaisiin yhdessä erässä ennakkona. Lisäksi momentin mukaan, jos avustus on myönnetty sellaisen 6 §:n 1 momentin 1-4 mukaisen toiminnan johdosta, jota avustuksen saaja on aloittamassa ja toiminta edellyttää viranomaisen myöntämän luvan, ennako voitaisiin maksaa, kun avustuksen saaja toimittaa saamansa luvan Ruokavirastolle kuuden kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä. Avustuksen maksamista valtionavustuslain 12 §:n 2 momentin mukaisesti ennakkona voidaan pitää avustuksen käytön kannalta perusteltuna koska kyse on kokeiluluonteisesta avustuksesta, jossa hakijaa kohden myönnettävän avustuksen enimmäismäärä on suhteellisen pieni, ja tarkoituksena on lisäksi välttää hallinnollista taakkaa tukijärjestelmän toimeenpanossa. Avustuksen maksamista ennakkona voidaan pitää perusteltuna myös avustuksen käytön valvonnan tarkoituksenmukaisuuden kannalta tässä suhteessa.

11 § Selvitys avustuksen käytöstä. Pykälän 1 momentin mukaan avustuksen saajan olisi vuosittain toimitettava Ruokavirastolle selvitys avustuksen käytöstä ja toteutuneista kustannuksista avustuspäätöksessä määriteltyyn päivämäärään mennessä. Selvitykseen olisi liitettävä myös avustuksen saajan viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase.

Pykälän 2 momentin mukaan avustuksen saajan tulisi eritellä palveluvelvoitteen mukaisen palvelun ja muiden kaupallisten palveluiden tuottamisesta syntyneet menot ja tulot kirjanpidossaan.

12 § Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta ja määräaikaisuudesta sekä avustuksen maksamista koskevasta siirtymäsäännöksestä